

De gangraena : dissertatio inauguralis medico-chirurgica quam consensu illustris medicorum ordinis pro obtinendis summis in medicina ac chirurgia honoribus defendet / auctor Augustus Stapp.

Contributors

Stapp, August.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Gottingae : Literis Barmeierianis, [1793]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/djcja4bh>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

7.

GANGRAENA

DE
GANGRAENA.

MEDICINA ET CHIRURGIA
NOTORIBVS

AVGVSTVS STAM

COTTINGAR
LITTEIS BARWIERIANIS

G A N G R A E N A .

7 DE
GANGRAENA

DISSERTATIO INAUGVRALIS
MEDICO - CHIRVRGICA

Q V A M

CONSENSV ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS

P R O

OBTINENDIS SVMMIS

I N

MEDICINA AC CHIRVRGIA

HONORIBVS

DEFENDET

A V C T O R

AVGVSTVS STAPP

CELLENSIS.

DIE XXI DECEMBRIS MDCCCLXXXIII.

GOTTINGAE

LITERIS BARMEIERIANIS.

GAUGRAENA

DISSERTATIO INAVGVRAVIS
MEDICO-CHIRVRGICA

QVAE

CONSENSU ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS

AVGVSTVS

OPTINENDIS SVMMIS

AVGVSTVS

MEDICINA AC CHIRVRGIA

HONORIBVS

DEFINDET

AVCTOR

AVGVSTVS

CELLENSIS

MDCCCXXXI

GOTTINGAE

LITTERIS BARNHIERIANIS

MAJESTATI ACADEMIÆ DISSERTATIONEM

OPTIMO ET EGREGIO

P A T R I

LVDOVICO STAPP.

H A N C

DISSERTATIONEM ACADEMICAM

OPTIMO ET HONORIFICO

P. A. R. I.

EDUARDICO STAPPEL

QVA PAR EST, REVERENTIA

D. D. D.

A V C T O R

§. I.

Gangraena et *necrosis* illae affectiones sunt, vbi pars organica omni vitae signo destituta apparet, et a structura naturali discedit, vt mox a reliquo, eoque viuo, corpore separetur.

§. II.

Omnes corporis partes vtrique affectioni obnoxiae sunt. *Necrosis* s. *sphacelus siccus* vocatur morbus, si pars mortua exsiccat, sine manifestis corruptionis putridae notis; *gangraena* s. *sphacelus humidus*, si adest corruptio putrida, cadauerosa, ichorosa.

§. III.

Quum *gangraena* ossium, s. exfoliatio insensibilis, eorumque *necrosis* ob

multa phaenomena, ab ipsa ossium fabrica explicanda, ab affectione partium mollium discedat *a*): iure a gangraena partium mollium separatur. In hac tractatione solam partium mollium gangraenam sum expositurus, quum totius affectionis enarratio arctos, quibus circumscriptus sum, limites transfret.

§. IV.

Si qua corporis viui pars omni sensu, motu et calore naturali destituitur, *gangraena* exorta est, quae, omnibus tandem vitae notis extinctis, *sphacelus* nuncupatur, licet statui nequeat, gangraenam semper in sphacelum terminari, sicuti etiam interdum sphacelus obseruatur absque gangraena praegressa. Quum vero gangraena et sphacelus ratione causae eundem morbum fistant, et gradu tan-

a) Cfr. Cl. WEIDMANN progr. de necrosi ossium
CORNELIVS TRIOEN obseruat. med. chirurg.
fasciculus L. B. 1743. Tab. 8.

tantum differant: haec nomina promiscue ab auctoribus in usum vocantur. Gangraena et sphacelus vel siccitatis vel humiditatis signa edit; inde morbus in siccum et humidum diuiditur.

§. V.

Gangraena s. *sphacelus humidus*, in partibus humidis plerumque oritur *b*), quae scilicet corruptionem cadauerosam, cum solidarum summa dissolutione induunt. Signa vero non solum localia, sed quoque vniuersalia sunt.

Pars adfecta plerumque inflammata, omnem suam functionem amittit, calor animalis exstinguitur, digitusque impressus vestigium sicuti in oedemate relinquit; dolores euanescent, color inflammatorius, vel natiuus, transit in liuidum, demum nigricantem; epidermis nonnullis locis a cute secedit et in vesiculas,

A 5

ferum

b) Ill. RICHTER praceptor pie deuenerandus in Anfangsgründen der Wundarzneyk. Vol. I. §. 138

ferum purum aut subrubicundum continentes, attollitur. Hic status gangraena vocatur, cui iam accedit sphacelus, quem putrida et foetidissima dissolutio prodit.

Signa vniuersalia in reliquo corpore obseruantur. Imminuitur phlogosis et febris inflammatoria sine crisi manifesta; summa virium prostratio; horripilationes frequentes, symptomata neruosa e. g. subsultus tendinum, conuulsiones, sudor frigidus gelatinosus extremitatum, deliria. Apparet itaque, omnia haec symptomata vniuersalia exacte illis respondere, quae in febre putrida neruosa obseruantur. Febris gangraenosa sine dubio ad hanc classem pertinet; febris putrida subinde in gangraenam localem metastatice terminatur, saepius quidem cum mortis periculo, interdum tamen cum spe sanitatis c).

§. VI.

c) Huc pertinet febris putrida inter classarios regios Hafniae grassata, metastasi gangraenosa stipata,

§. VI.

Caussa proxima gangraenae residet in extinctis viribus vitalibus, vnde pars affecta cadaueris instar putridam dissolutionem subit, aut impedito nervorum influxui, aut suppresso humorum transitui tribuendam.

§. VII.

Haec virium vitalium suppressio multis caussis debetur, quarum intima cognitio, vti effatur Ill. RICHTER *d)* partim adhuc desideratur, licet ad quasdam classes generales referri posse videantur. Nimium irritamentum, inprimis inflammatorium, compressio vasorum, vnde sanguinis refluxus inhibetur, nutrimenti ope arteriarum adducendi inopia, vulnera totam partium structuram turbantia, huc inprimis referenda sunt.

§. VIII.

pata, cuius descriptionem inueneris in recentissimo aëtorum Hafniensium volumine.

d) l. c. §. 127.

 §. VIII.

Causae irritantes duplici ratione
 subinde gangraenam inferre posse viden-
 tur. Physiologia et Pathologia docet,
 nimio virium vitalium motui semper
 succedere aequam relaxationem et irri-
 tabilitatis sensilitatisque imminutionem.
 Si irritabilitas in nimios motus cietur,
 postea prorsus exstinguitur. Scimus
 porro, omne irritamentum grauius, cor-
 pori viuo allatum, inflammationem et
 spasticam vasorum constrictionem effi-
 cere, vnde et actio neruorum et influ-
 xus sanguinis vel imminuuntur, vel om-
 nino inhibentur. Inflammatio grauis sem-
 per iunctos habet humores stagnantes,
 qui iterum virium vitalium accessum
 mechanice supprimunt. Stimuli externi,
 praesertim hic recensendi, sunt ambustio,
 gelu et acrimoniae quaedam internae,
 metastatice ad partem singulam delatae *e*),
 quas

e) Frid. HOFFMANN opera omnia T. III. Gene-
 vae 1746.

quas imprimis suppeditant febres putridae, arthritis, scorbutus. Quid? quod casus existere videntur, ubi solus dolor gangraenam, absque inflammatione praegressa, produxerit.

§. IX.

Omnis pertinax et protracta partium viuarum compressio duplicem ob rationem sphacelum afferre valet. Simulac sanguinis circuitus infringitur, arteriae impediuntur, quo minus particulas sanguinis corruptas e corpore eliminant, et novos humores sanguinis massae aduehant, et corpus viuum a putredine defendant. Trita experientia hoc probatur, qua scilicet constat, sanguinem aliasque corporis partes, caloris gradui, qui animale aequat, expositas, inter nycthemeron putredine corripit f). Pars itaque, cuius arteriae prorsus

f) Ch. Lud. HOFFMANN Abhandl. von den Pocken I. §. 290. 437. §. 439. et 996. hoc praecceptum distincte

fus ligatae aut clausae sunt vt moriatur
 necesse est. Plures vero ad gangrae-
 nam, a compressione ortam, partes ve-
 nis tribuendae esse videntur, vnde sci-
 licet reditus sanguinis praepediatur, hu-
 mores accumulatur, qui partis affectae
 dolore, tumore nigricante, oedemate
 et putrida dissolutione sese produnt.
 Neruorum compressioni vel alii horum
 organorum labi non immediata vis ad
 gangraenae ortum adscribi potest. Nerui
 enim non immediate nutritioni infer-
 viunt; nullam enim materiam nutritiam
 deuehunt. Agunt attamen in vaforum san-
 guiferorum et absorbentium energiam:
 licet quidem partes, nullo vel paucis
 neruorum apparatu instructae, e. g.
 tela cellulosa communis et vngues nu-
 triantur: pars tamen, cuius nerui pa-
 ralyfin subierunt, marcescit, quum sti-
 mulus

stincte probavit, in pathologiae et therapiac adiu-
 mentum.

mulus nerveus in vasa impedita fit *g*). Item neruorum in calorem animale fluxus immediatus nullus est, vti *III. SOEMMERRING* obseruauit *h*). Inde fit, vt, ligato licet neruo, partem quantum adeunte nihilominus calor animalis remaneat, per amplum sane temporis spatium.

Rectissime ait *FRID. HOFFMANNVS* *i*): sicuti totius corporis, ita quoque cuiusuis partis vitam, vigorem et a corruptione praeseruationem, omniumque functionum integritatem ab humorum vitalium libero ac aequabili circuitu pendere. Tamdiu enim pars est viua et a corruptione immunis, quamdiu adhuc sanguinis latex singula eius vasa et vascula aequaliter perluit. Sic
para-

g) *MONRO* Bemerk. über die Structur und Ver-
richtung des Nervensystems. Leipz. 1784. Cap. 22.

h) *SOEMMERRING* Bau des menschl. Körpers Vol. II.
p. 158.

i) *Op. omnia* Tom. III. Cap. de gangraena §. 8.
Genevae 1748.

paralyticorum membra *k*), ut ut sensu et motu voluntario priuata, adhuc tamen vita frui dicuntur, quoniam vitalis adhuc purpura per illa ipsa fertur. Proinde, ut mors totius corporis, ita etiam certae cuiusdam partis mortificatio a cessante sanguinis circulo pendet. Oritur enim inde humorum putredo. Inde **HOFFMANNVS**, causam sphacelationis proximam potissimum a sanguine eiusque praua constitutione deriuandam esse, censet.

§. X.

Iam supra arteriarum ad vitam seruandam partes tetigi et quodammodo exposui, dum ab earum ligatura ob nutrimenti defectum et inhibitam inde partium nociuarum excretionem sphacelum exoriri posse, demonstraui. Iam vero restat, ut aliam adhuc causam in medium proferam, qua efficitur, ut arteria-

k) Quae summi **HOFFMANNI** sententia egregie **SOEMMERRINGII** auctoritati respondet.

arteriarum Tabes gangraenae ansam praebere valeat: debilitatem puta, et immunitam systematis arteriosi irritabilitatem. Summa enim virium prostratio, senium exhaustum, enormis haemorrhagia vel alia profusior humorum euacuatio, contusio et commotio grauior partis cuiusdam, paralyfis, marasmus, hydrops, ita actionem arteriarum infringere valent, vt gangraena inde enasci possit. Inde gangraenam senilem mihi interpretor, licet quidem explicatu difficile sit, qua ratione opium hic auxilium tulisse visum sit. Sunt fortasse, qui credant, gangraenam senilem, quae scilicet in apice extremitatum inferiorum locum habet, a sanguinis arteriosi defectu pendere non posse; quum sanguinem proprio suo pondere facillime ad pedes defluere opinentur. Errant tamen; sanguinis enim pondus in columna protracta, quod e. g. in inferiore aortae parte sanguinem ad extrema inferiora, vel, si corpus capite

innititur, ad encephalum pellit, in arteriis non infigne adiumentum affert, quum in aliis locis e. g. encephali respectu, sanguinis per alias arterias transitum inhibeat. Quodsi etiam sanguinem comparare velis cum aqua, quae tam alte iterum adscendit, quam descendit: arteriarum tamen ramositates huic comparationi contrariae sunt. Nullam enim videbis partem, facilius sudantem, quam caput; nullam, frequentiori haemorrhagiae obnoxiam, quam nasum, vbi nihilominus sanguis iter seligit, ponderi suo prorsus contrarium. Pedes vero, in quos sanguis, suo pondere pressus, per aortam cadit, primae sunt partes, vbi calor animalis exstinguitur; saepius gangraenam fubeunt, et rara exempla sunt, vbi haemorrhagiae graues in his partibus exortae sint. Recte itaque concludimus, gangraenam senilem imprimis deberi imminutae cordis et arteriarum irritabilitati. Haecce arteriarum vis vitalis,

lis, ad partes, quas adeunt, sanas servandas, imprimis in arteriis necessaria est, et natura inde ramis arteriarum maiorem nervorum copiam concessit, quam ipsis truncis. Causa in eo posita esse videtur, quod trunci arteriosi nervorum energia facilius indigere possunt, a cordis vi irritabili scilicet ad motus perficiendos incitati 1). Quantum itaque pedibus immineat gangraenae periculum, si, quae illos adeunt et nutriunt, arteriae vi sua vitali orbatae sint, cuique patebit. Gangraenae itaque senilis principium recte in imminuta systematis arteriarum vi vitali locandum esse videtur.

§. XI.

Tandem vero ad gangraenae causas referenda sunt, quaecunque grauissimam partium dissolutionem afferunt. Inde

B 2

gan-

1) Vid. Ill. WRISBERG, praeceptorem, quo sane superbio, commentationem de nervis, arteriis venasque comitantibus. Gottingae 1786.

graena frequentissima est sequela vuln-
 erum contusorum et sclopetariorum. Par-
 tium enim destructio tanta est, vt non
 solum gangraenam in parte affecta ad-
 ducere possit, sed etiam tota membra
 ob destructum vasorum ad illa acceden-
 tium apparatus ita omni vi vitali orbet,
 vt gangraena necessario accedat. Patet
 ex propositis, diuersas has causas ad
 idem principium morbi conspirare, scili-
 cet ad extinctam in parte gangraenosa
 vim vitalem.

§. XII.

Circa morbi prognosin notandum
 est, gangraenam iam exortam nullam
 sanationem admittere, solumque medici
 negotium versari posse in inhibendo
 praesentis morbi progressu, vel in cura-
 tione prophylactica. —

Determinantur haec duo momenta
 pro causae nocentis diuersitate, pro
 aegroti conditione, pro partium affe-
 ctarum indole, pro symptomatibus de-

nique morbo iunctis *m*). In genere om-
 nis illa gangraena, quae a caussa oritur
 locali, minus timenda est *n*), quum mali
 progressus rarius vltra caussam topicam
 sese extendere soleat. Ipsa tamen gan-
 graena topica saepe non caret vitae pe-
 riculo *o*), quum materiae gangraenosae
 resorptio, febrem putridam neruosam
 efficere valeat. Interdum gangraena a
 caussa quidem vniuersali pendet, licet
 iam ob metastaticam, in partem quan-
 dam, depositionem localis fit reddita.
 Tales gangraenae subinde in febrium pu-
 tridarum decursu obseruantur *p*), et
 subinde crisis speciem prae se ferre vi-
 dentur, testante VOGELIO *q*).

B 3

In

m) Ill. RICHTER §. 141. in libr. cit.

n) Ill. RICHTER l. c.

o) BELL'S Abhandl. von den Geschwüren Leipz.
1779. p. 66.

p) VOGEL Handbuch der practischen Arzneywis-
senschaft T. II. pag. 28. p. 73.

q) *ibid.* pag. 71.

In partibus, tela cellulosa, eaque in primis atonica, instructis, citius gangraena proserpit, quam in partibus robustioribus. Exemplum praebet gangraena in partibus hydropicis, in pudendis, naribus, ore, faucibus, perinaeo et visceribus abdominalibus. Causa satis manifesta est, dum his partibus tanta virium vitalium energia desit, quae sufficiat, ad partis gangraenosae a viuis separationem. Gangraena partium internarum semper fere letalis est *r*), sic, e. g. gangraena viscerum abdominalium pulmonum, cerebri, praesertim post febres putridas. Si vero partes viuae, gangraenae vicinae, inflammationem et suppurationis notam monstrant, spes adest, fore, vt gangraena haud diutius proserpat.

Ceterum notandum est, prognosin gangraenae multis adhuc difficultatibus premi, quum causae gangraenae partim adhuc

r) SELLE medic. clinica.

adhuc nos fugiant. Datur enim gangraena, quae subito letalis est, licet quidem nulla pars nobilis sit correpta, aut febris putrida exorta, et ipsa gangraena arctis limitibus circumscripta s). Mors hoc in casu tribuenda videtur specificae materiae gangraenosae vi, eiusque immediato et quidem letali in vitam influxui.

XIII.

Omnis gangraenae curatio quatuor inniti videntur indicationibus, quae tantum partes viuas superstites respiciunt t), quum scilicet gangraenam instantem auertamus, praesentem corrigamus, secessum partium gangraenosarum a vivis promoueamus, et denique vlcus consolidemus.

Sphacelus subinde auerti potest caussarum illum excitantium remotione. E. g. in enteritide gangraena auertitur

B 4 largis

s) Ill. RICHTER §. 139.

t) ibid. 144.

largis venaesectionibus, in hernia incarcerata eius reductione; gangraena ab atrocissimo dolore sine vlla praegressa inflammatione oriunda poscit sedantia anodyna, inprimis opium *u*). Quodsi vero maligna causa erui nequit, curatio versatur in auferendis symptomatibus morbum comitantibus. E. g. virium vitalium prostratio poscit excitantia et corticem peruvianum; fordes in primis viis, quae, monente Ill. RICHTERO, saepissime gangraenam comitantur, euacuandae sunt.

§. XIV.

Eaedem regulae valent de gangraena iamiam orta. Inprimis in curatione respiciendum est, quae adsit febris modificatio. Saepe enim febris gangraenam comitatur, quae plerumque oritur a coluue in primis viis, vel characterem putridum

u) Talem casum POTT *sämmtliche chirurgische Werke* B. II. p. 538. seqq. Berlin 1787. describit; opium et anodyna externa cum vtilitate adhibebantur. Quaerendum est, vtrum gangraena Senilis, sic dicta, huic pertineat, necne.

tridum aut inflammatorium prae se ferre solet. Hae diuersae febrium species tempus, et conditionem determinare debent, quando et vbi cortex peruuianus, quem merito primis annumerant remediis in gangraena commendatis *x*), conueniat. Conuenit vero cortex, si gangraena pendet a putrida humorum dissolutione aut a virium vitalium prostratione. III. RICHTERVS eius puluerem omni bihorio ad drachmam vnam porrigendum esset, iubet *y*). Hocce remedium, si putrida humorum dissolutio adfuerit, acido vitrioli, alumini; si virium prostratio vrget, cardiacis, e. g. vino generoso, arnicae, serpentariae, si symptomata spastica neruosa apparent, valerianae, moscho, opio adiungi debet *z*). Nocet vero cortex peruuianus, si gan-

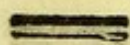
B 5

grae-

x) BELL Abhandl. von den Geschwüren p. 69.

y) l. c. §. 155.

z) Aliter iudicantem v. SAM. SHARP critical enquiry int the praesent state of Surgery cap. VIII.

graena, integris viribus aegroti, a sola caussa topica ortum traxit; annotandum tamen est, praeeunte Ill. RICHTERO *a*), quod circumstantiae mutari possunt. Potest enim fieri, vt, praesente gangraena humida, ichor gangraenosus tandem re- sorbtione febrem putridam afferat, quae strenuum corticis vsum postulat, qui in morbi initio omnino haud necessarius erat.

Post corticem peruuiianum in gangraena in primis laudatur opium, licet quidem non omnibus morbi generibus opem afferre videatur. Casus, vbi opium conueniat, gangraena POTTIANA *b*) est, quam acerbissimus dolor antecedit, absque vllis inflammationis signis. Ill. RICHTERVS hoc in casu morbum materiae alicui irritanti acri, metastatice depositae, tribuit *c*). Corticis vsum hic detri-

a) l. c. §. 156.

b) POTT l. c.

c) l. c. §. 162.

detrimentum pararet. Illi, qui doloribus vagis arthritidis anomalae laborant, inprimis ab hac gangraena infestantur *d*). Hic etiam fomentationes anodynae e. g. lacteae conueniunt; spirituosae vero et aromaticae nocent *e*). Quaerendam tamen foret, num *gangraena senilis*, quae a sola debilitate arteriarum nutrientium pendet, non aliam medicinam sibi vindicaret quam opium? Talis esse videtur morbus, quem Cl. NEU *f*), describit, ubi certe in initio cortex peruuianus, interne datus, vna cum fomentationibus aromaticis et aqua calcis utilitatem obtulit, licet quidem morbi descriptio lectori non prorsus satisfaciat *g*).

VAN

d) POTT in RICTERS chirurg. Bibl. Band III. p. 600. sqq.

e) POTT l. c.

f) Dissertatio exhibens obseruationes medico - practicas et chirurgicas. Gottingae 1776.

g) Cfr. Ill. RICHTER chirurg. Bibl. B. IV. p. 341.

VAN SWIETEN hunc morbum insanabilibus annumerat, et ipse eius letalitem in suo corpore expertus est. *Dom.* DE BRAMBILLA tamen corticem peruianum et fomentationes aromaticos cum vtilitate hic a se adhibita esse gloriatur. Re vera, si gangraena fe-nilis a cordis et arteriarum debilitate pendet: cortex sane et aromatica volatilia theoriae magis respondent, quam opium *h*).

Inter remedia, in genere gangrae-nae resistentia, merito etiam vinum et alia remedia sic dicta neruina referuntur, ita vt SHARP *i*) non dubitet, quin illa cortici peruiani adponat. BELLIVS *k*) vinum, nutrientia, alcali volatile et confectionem cardiacam dispensatoriorum anglicorum laudibus extol-lit.

h) *ibid.* p. 281.

i) in libro cit. in cap. de amputatione.

k) Abhandl. von den Geschwüren. p. 69.

lit. In illa gangraena senili, quae ab arteriarum debilitate pendet, imprimis haec remedia opem quandam praestare videntur.

§. XV.

Partium gangraenosarum a viuis separationem promouet inflammatio et suppuratio ad limites partis corruptae, vnde pars mortua corporis peregrini instar, tandem depellitur. Quodsi haec separatio cum quadam constantia procedit, concludere licet, causam, quae gangraenam induxit, tacere velle. Haec operatio saepe solius corporis viribus progreditur. Quodsi vero margines vitae valde dolent, cataplasmata emollientia, praeuntibus Ill. RICHTERO *l*), et POTT *m*), applicanda sunt. Quodsi vero marginibus iustus inflammationis gradus deest, applicanda sunt remedia irritantia externa, quid? quod ipsa rubefa-

l) Chirurg. Bibl. Band 3. p. 603.

m) l. c.

beneficientia et vesicantia cum insigni effectu adhibita sunt *n*). Conuenit in hoc casu carniū victus, vinum et internus corticis peruiani vsus; sicuti in illo opium et hyoscyamus inprimis indicationi satisfacere videntur.

Vt localis putredo imminuatur, ichor gangraenosus euacuetur, et resorbitionis periculum inhibeatur, incisiones instituuntur in partibus gangraenosis, et applicantur remedia antiseptica, quorum tamen effectus salutaris inprimis ab eorum vi irritante et inflammationem promouente pendet. Huc pertinent camphora, cortex, acetum, flores chamomillae, calamus aromaticus et inprimis oleum terebinthinae *o*). Incisiones vero caute

n) Ill. RICHTER Anfangsgründe der Wundarzneyk. §. 167.

o) Casus vbi folae incisiones et fomentationes aromaticae gangraenam inhibuerunt, exstant in Iournal de medicine Tom 47. cfr. RICHTERS chirurg. Bibl. Vol. 4. p. 705.

caute sunt instituendae, ne pars viua, quae sine difficultate feruari potuisset, laedatur, et aegroto inde dolores frustra excitentur *p*), et, vti Ill. RICHTER monet, resorptio ichoris augeatur.

§. XVI.

Accedo tandem ad tritum illud, sed anceps de amputatione et ablatione partium gangraenosarum argumentum. Ill. RICHTERVS, omnibus, quae attendi debent, collatis, pronuntiat: amputationem in casu gangraenae rarissime, vel nunquam fere conuenire *q*). Nunquam enim certo limites gangraenae determinare possumus, et inde post ampu-
ta-

p) Docent pathologicae observationes, substantiam neruorum diutius corruptioni, puris vi rodenti, putredini et ipsi gangraenae resistere, quam carnem muscularem v. SOEMMERRING Bau des menschl. Körpers. Vol. 5. p. 142.

q) RICHTERS Anfangsgr. der Wundarzneyk. Vol. I. §. 145.

tationem semper pars quaedam gangraenosa remanet, cuius separatio tantum temporis requirit, quantum separatio totius membri gangraenosi absque amputatione. Tamen BELLIVS *r)* ab amputatione illam sibi pollicetur fecilitatem, vt scilicet maxima membri gangraenosi pars inde separetur, et putredo, foetor, periculum infectionis et absorptionis ichoris gangraenosi imminuatur. BELLIO vero opponi iure potest, hancce amputationis vtilitatem tantum de gangraena humida valere. Porro incisiones et applicatio remediorum antisepticorum eundem effectum praestabunt. Haecce enim auxilia eo magis feligenda sunt, quum amputatio, quae sane inter grauissimas, quas chirurgia offert, operationes referenda est, aegrotum maiori periculo tradat. Perpendendum est enim, annotante Ill. RICHTERO, aegrotum plerum-

r) Lehrbegriff der Wundarzneykunst Band 5. p. 91.
(Ed. Germanica).

plerumque febre putrida correptum esse, ubi vel levis haemorrhagia summam debilitatem afferre solet. Ceterum, si quis etiam gangraenae amputatione consulere velit, certo credere potest, illam, si gangraena nondum sistit, nullos fructus esse edituram. Operatio enim inhibere nullo modo potest, quo minus gangraena iterum in loco amputationis sese prodat, in maximum sane aegrotantis periculum s). Patere itaque videtur, membri gangraenosi amputationem, nullam utilitatem polliceri posse valetudini aegroti. Quodsi quidem causa morbi exstincta est, morbusque itaque sistit, et partis emortuae foetor ipsi aegroto ac adstantibus nimis molestus est: amputatio, si in parte mortua perficitur, aegroto noxia esse nequit, licet quidem haud necessaria sit.

Quod-

s) POTT'S sämtliche chirurgische Werke. Berlin
1787. Vol. II. p. 132.

Quodsi totum membrum gangraena correptum est, et partes molles iam secesserunt, nonnulli ossis dissectionem suadent. Haec vero methodus, praeeunte Ill. RICHTERO *t*), reiicienda est, quum separatio gangraenosi ossis nequaquam inde promoueatur. Observationes enim docent, ossis necrosin satis alte proserpere, vnde ferra non valeat ad omne mortuum separandum. Semper itaque remanet ossis corrupte fragmentum cuius separatio tantum temporis poscit, quantum vel sine ossis dissectione opus fuisset. Si vero membrum sphacelo ficco correptum est, amputatio ossis eo magis non suadenda est, quum partibus viuis fulcrum sit, ac chirurgus aegrotoque varia commoda suppeditet.

§. XVII.

Sphacelus ficcus s. necrosis partium mollium eo differt a gangraena hu-

t) Anfangsgründe der Wundarzneyk. Vol. I. §. 152.

humida, quod pars affecta humoribus priuata sit, et exigua putredinis signa manifestet. Huius generis est morbus, quem Galli *Ergot* nominant, et a multis auctoribus cum raphania perperam confusus est. Raphaniae enim et sphaceli ficci symptomata, valde inter sese discrepant, licet quidem vterque morbus a victu corrupto et a pane vitiato excitari possit, imprimis sub tempestate humida *u*). Gangraena digitorum pedis, cuius iam supra meminimus semper fere ad hanc classem pertinet. Diagnosi huius affectionis vix differt a cetero sphacelo, nisi absentia humidae et putridae partium dissolutionis. Causa proxima itidem haeret in extinctis viribus vitalibus. Pleraque etiam causae occasionales huc referendae videntur, quae etiam sphacelum humidum excitare va-

C 2

lent

u) SELLE med. cl. p. 260.

lent *x*). Disponentes vero caussae proprium characterem tuentur, scilicet siccitatis. Inde fit, vt senium, vasorum rigiditas, arteriarum ossescentia, compressio partis grauis, e. g. a decubitu, saepe necrosin antecedant. Omnes caussae occasionales, si talis siccitas praedisponit, gangraenam siccam efficiunt. Datur febris quaedam maligna, cuius metastases criticae gangraenam siccam produunt *y*). Prognosis morbi, licet circa partem affectam eadem sit ac in sphacelo: tamen respectu totius corporis benignior est; lentius enim proserpit et minus resorptionis periculum, timendum est. Exempla exstant, vbi gangraena per integros menses et annum lentissime proserp-

sit

x) Explicatu tamen difficile erit, quomodo cibi ex frumento vtilagine inquinato in certis regionibus semper necrosin, nunquam sphacelum, creare soleant? v. TESSIER Traité des maladies des grains. Paris 1783.

y) Acta Hafniensia in Vol. cit.

fit z). Gangraena a decubitu, et saepe etiam metastatica, laetam prognosin admittunt a).

Curatio sphaceli ficci nihil singularis habet, modo respiciatur ficitatis character. In genere hic magis valent emollientia externa, vt mortui separatio promoueatur. Dolor vehementissimus partis affectae sine inflammationis signis, strenuam opii adhibitionem postulat b).

Gangraena a decubitu plerumque in decursu febrium putridarum obseruatur. Quum magnae inde molestiae orientur: medicus, quantum fieri potest, prophylacticam curationem hic administrare debet. Situs et linteamenta aegroti saepe mutantur. Conuenit situs horizontalis, vt corporis pondus omnibus

z) RICHTER'S Anfangsgründe der Wundarzneyk.
V. 1. §. 142.

a) VOGEL l. c.

b) POTT l. c.

bus partibus aequaliter innitatur, lectulum Cattianum *c*), pulvinaria crinibus equinis impleta, lauatio frequens ope aquae aut lactis, vnguentum ex camphora et butyro infuso, linimentum ex albumine ouorum c. spiritu frumenti *d*), aqua Thedeniana *e*). Ulcera humectentur decocto corticis peruuiani, haud neglectis remediis internis.

c) Philosophical Transactions Nr. 468. anno 1742. p. 346.

d) RICHTER I. c. §. 170.

e) THEDENS Bemerk. T. II. p. 252. seqq.

T H E S E S.

I. Pathologicus aetatis infantilis character est atonia cum aucta irritabilitate et sensilitate, senilis vero rigiditas cum imminuta sensilitate et irritabilitate.

II. Febris est affectio virium vitalium conantium mortem auertere.

III. Angina pectoris oritur a materia arthritica.

IV. Durante graviditate pelvis ossa paululum secedunt.

V. Non dantur remedia prophylactica hydrophobiae praeter tractationem vulneris.

VI. Virile semen ex vesiculis seminalibus iterum resorberi posse credo.

VII. Sphacelus vix amputationem admittit.

VIII. Inter alias causas, quae phthios pulmonalis curationem impediunt, non negligendus videtur difficilis puris ex abscessu pulmonali effluxus.

IX. Dantur remedia prophylactica luis.

X. Educatio puerorum physica, morali non postponenda est.

XI. Athletica et Gymnastica priscae Graeciae non respondent diebus nostris.

XII. Tortura non solum nullam affert utilitatem sed etiam magna damna reipublicae.